

P o g o v o r

Igor Žic:

Franjo Deranja, vječito začuđeni deran!

Ono što je sigurno: Franjo Deranja rodio se 1947. godine u Novom Vinodolskom – gdje i danas živi! Sve ostalo je književnost! Iščitavajući njegov rukopis, razlomljen, fragmentaran, doraden, nervozan, nepredvidiv, vidim jedan život prepun malih katastrofa (*kad je bila ta vaša '71?!)* koje su nježno uklopljene u njegov *Amarcord* (ne nužno i Fellinijev, jer Rimini ipak ima više od 1600 hotela, a Novi tek bizarne *Hotele Novi*, u kojima se *opralo* 300 milijuna EUR-a, na kamenoj obali, uz turobnu tužaljku banaka!).

U svom neobičnom rukopisu, neodredljivog žanra (čujem ga kako govori, uz odmahivanje rukom: *Žanr je za slabiće!*) on daje posve osoban pogled na našu povijest, svoja sjećanja i različite prijevare! Sve je u tekstu istovremeno činjenično potkrijepljeno, no izneseno iz jednog neuobičajenog kuta, s *okusom mora i mirisom soli!*

Osobno volim nedisciplinirane knjige, no znam da ih (prosječni) čitatelji ne vole! Vraćam se problemu žanra, dakle onom izrezbarenom, pozlaćenom okviru koji služi uljepšavanju prekrasnog pejzaža. Deranja je oduvijek iskakako, poput derana koji mora zakoračiti u lokvu – iako su mu svi rekli da je zaobiđe!

Naravno, kako je godinama bio u novinarstvu, zna puno toga – i to s različitih strana. Ima cjelovitu sliku, no nama podvaljuje svoj pogled na njemu važne stvari. *Novovinodolski kubizam!* Posve subjektivna objektivnost! Picasso je *out* – Braque je *in!*

Dva naša duža razgovora o književnosti – i još koječemu! – odvijala su se na terasi kafića nedaleko od Guvernerove palače u Rijeci. Njegov duh je nemiran, razigran, ali faktografski precizan. Nema improvizacija, tek jedno duhovito i pomalo rezignirano sveznanje. I neka skromnost čovjeka koji zna razliku između velegrada i malog mjesta... Pri čemu niti je Rijeka velegrad, niti je Novi Vinodolski malo mjesto!

Problem s Fellinijem je što je njegov *Amarcord* (*Sjećam se!*) sjajan film, koji se sastoji od, pretežno, tuđih sjećanja! Svi suradnici velikog redatelja, poslije su se žalili kako je on krao njihove anegdote i pretvarao ih u svoje. Kod Deranje je problem malo drugačiji. Naime, sve anegdote su njegove, ali on ih želi podignuti na višu razinu i istovremeno ih učiniti moralizatorski općim, te, oprezno, društveno kritičnim.

On piše malu povijest od koje očekuje da ljude podsjeti na neke njihove događaje, ne bi li ih opomenuo da koračaju krivom, posve zaraslom šumskom

stazom! On se ponaša kao da je Mojsije klesao svojih *Deset zapovjedi* pred novovinodolskim frankopanskim kaštelom! Možda i jest, ali ih je poslije odnio na Bliski istok i sve malo ispolirao, ne bi li na Sinaju došao do brda koje se zove *Nebo*! Ne znam koje je značenje tog imena na hebrejskom ili aramejskom, no znam koje je na hrvatskom!

Dakle, neki i danas vjeruju da je *Deset božjih zapovjedi* pohranjeno na brdu *Nebo*, dok drugi vjeruju da je *Zavjetni kovčeg* (pojavljuje se kod Spielberga!) s kamenim pločama u crkvi sv. Marije Sionske u Aksumu, na sjeveru Etiopije. Inače, Aksum je poznat kao grad fascinantnih, klesanih monolita, od kojih je najveći težak jedva 500 tona! I star tisuću godina?!?

Franjo Deranja *zna* da je *Deset zapovjedi* isklesano negdje u Novom Vinodolskom i on ih pokušava pronaći svojim prodornim, duhovitim, sentimentalnim i ciničnim pričama koje kreću s rive, negdje od kapetana Žanića u lučici, da bi završile na onoj *grabrovskoj rivijeri* na kojoj imaju vile ljudi poput Manolića (svojevremeno šef svih zatvora u Hrvatskoj!), Pavića (svojevremeno vlasnik *Europapress Holdinga*), Šukera (nešto je petljao po nogometu!), te Matutinovića (došao desetljećima prije ovih; s njim sam dobar!).

Volim Novi Vinodolski još od *Vinodolskog zakonika* (iz 1288.!) pa sve do današnje *Ružice Vinodola*! Taj grad vratio se na poziciju koju je imao još u vrijeme Frankopana, a njegov *majordomus* je Franjo Deranja!

Nije sve na Kajmanskim otocima, ponešto je i u njegovoj knjizi *Salonski pilko*!

Ako čitatelja zbunjuje uvrnuti naslov, možda treba spomenuti da je Nostradamus (da, da, onaj koji je gnjavio s proročanstvima!) sahranjen u mjestu *Salon-de-Provence*. Na grobu mu je epitaf:

*Ovdje leže kosti glasovitog Michaela Nostradamusa
čije je gotovo božansko pero jedino bilo,
prema sudu svih smrtnika, dostojno
zapisati pod zvjezdanim nadahnućem
buduće događaje cijelog svijeta...
neka potomstvo ne dira njegove ostatke.*

Kako je, pak, *pilko* grobar, iz svega bi slijedilo da je ovo *priručnik za pokapanje sjećanja* – koji se mora pročitati više puta! Naravno, uz bocu dobrog vina i sjećanja popa glagoljaša...

Igor Žic